

Utbildning för bäruppköp

Text: Mats Wingborg
Juni 2015

Innehållsförteckning

1. SYFTET MED UTBILDNINGEN	3
2. EN LÅNG TRADITION MED BÄRUPPKÖP	3
3. FLEST BÄRUPPKÖP I DEN NORRA HALVAN AV LANDET	4
4. BÄRUPPKÖPEN SÄLJER BÄREN VIDARE TILL GROSSISTER.....	4
5. VÄGEN TILL SERIÖSA BÄRUPPKÖP	5
6. SKILLNAD MELLAN ATT HA ANSTÄLLDA OCH ATT KÖPA VARAN BÄR AV FRIA BÄRPLOCKARE	5
7. MELLANHÄNDER BLAND DE FRIA PLOCKARNA	7
8. VILKA PLOCKARE KAN ANVÄNDAS?	9
9. DE FRIA PLOCKARNAS SOCIALA SITUATION	9
11. ALLEMANSRÄTTEN OM ÖVERNATTNING I SKOGEN	11
12. SKATTER OCH MOMS	12
13. MÖJLIGHET ATT SPÅRA BÄRENS URSPRUNG	13
14. AVSLUTNING	14

1. Syftet med utbildningen

I Sverige sker en kommersiell plockning av blåbär, lingon och hjortron. Störst ekonomisk betydelse har den kommersiella plockningen av blåbär.

Den kommersiella plockningen av vilda bär skiljer sig från alla andra branscher i Sverige. Det beror på två saker.

För det första har alla som vistas lagligt i Sverige rätt att plocka vilda bär och råvaran är gratis. Det förutsätter givetvis att personen följer allmensrätten och inte plockar bär på privata tomter etc.

För det andra är den kommersiella plockningen av vilda bär uppdelad i två parallella system:

- Dels finns företag som anställer personer för att plocka bär. De flesta av dessa plockare är anställda av asiatiska bemanningsbolag som hyr ut arbetskraft till bärplockarföretag i Sverige. De utländska anställda plockarna kallas ofta för viseringsplockare.
- Dels finns företag som driver bäruppköp. Ett bäruppköp köper varan bär av plockare. De plockare som säljer bär till bäruppköp kallas ofta för fria plockare. Ibland kallas de för turistplockare.

Denna utbildning riktar sig till dem som bedriver bäruppköp. Utbildningen är ett komplement till de **"Riktlinjer för ansvarsfulla bäruppköp"** som tagits fram av Svenska Dagligvaruhandel och Livsmedelsföretagen.

Utbildningen består i huvudsak av fördjupad information om det som står i riktlinjerna. Det handlar om fakta, bakgrunder och motiveringar till varför riktlinjerna är utformade som de är.

Syftet med riktlinjerna och utbildningen är att skapa en hållbar bransch. Det har stora positiva konsekvenser. Bäruppköp som bedriver en seriös verksamhet skapar sysselsättning och bidrar till en levande landsbygd.

2. En lång tradition med bäruppköp

I Sverige finns en tradition av bäruppköp som sträcker sig över 100 år tillbaka i tiden. En gång i tiden bestod plockarna främst av lokalbefolkning. Numera har de flesta plockarna rest från andra länder till Sverige för att plocka bär. När bäruppköpen fungerar som bäst skapar de jobb i lokala företag och en extra försörjning för tusentals plockare.

Ett bäruppköp är en verksamhet som drivs av ett företag. Detta företag kan i sin tur ha olika juridiska former, även om aktiebolag är vanligast.

Ett företag som driver ett bäruppköp ett kan samtidigt syssla med annan verksamhet. Det kan handla om grönsaksodling, blommor, julgranar, röjning av skog, uthyrning av rum etc.

Som nämnts ovan är grundvalen för ett bäruppköp att köpa varan bär från fria plockare och sedan sälja bären vidare. De som plockar bären är alltså inte anställda av bäruppköpet. Däremot kan ett företag som bedriver bäruppköp ha personal som sköter andra uppgifter, som att ta emot bär vid ett bäruppköp, administration och färskrensning av bär.

3. Flest bäruppköp i den norra halvan av landet

I Sverige i dag finns omkring 150 företag som bedriver bäruppköp, men siffran är osäker. En del bäruppköp bedriver sin verksamhet under kort tid och med liten omsättning. Andra bäruppköp kan vara leverantörer till större bäruppköp. Det finns också företag som driver flera bäruppköp. Det exakta antalet beror följaktligen på hur man räknar.

Flest bäruppköp finns i den mellersta och norra halvan av Sverige, från Uppland, Närke och Dalarna och vidare uppåt. Det finns särskilt många bäruppköp på små orter i Norrlands inland.

Bäruppköpen kan vara av olika karaktär. De större bäruppköpen är fasta och är uppsatta under sommarmånaderna och början av hösten. Ofta ligger de i närheten av en rondell. Andra bäruppköp har en mer tillfällig karaktär. Det kan handla om en långtradare som kör fram på en speciell plats några timmar varje eftermiddag. Ytterligare andra bäruppköp har en ambulerande karaktär, uppköpare med lastbil åker runt och köper upp bär. På flera orter finns konkurrerande bäruppköp.

4. Bäruppköpen säljer bären vidare till grossister

De flesta bär som bäruppköpen köper upp säljs vidare till grossistföretag. Grossistföretagen säljer i sin tur bär till svensk dagligvaruhandel, men en stor del går också på export. Framför allt blåbär exporteras i stor skala till Asien där antioxidanterna används till hälsomediciner och kosmetika. En liten del av bäruppköpens bär säljs direkt på lokala torgmarknader.

De flesta bäruppköp har ett avtal med ett grossistföretag om att leverera bär. Utan ett sådant avtal är det ofta svårt att bedriva ett bäruppköp i större skala. Det blir helt enkelt svårt att få avsättning på bären. Grossistföretagen köper i sin tur in bär både från företag med anställda plockare och från företag som bedriver bäruppköp. I Sverige finns flera stora grossister men en del företag i bärbranschen säljer också bär till grossister i Baltikum och Finland.

För att bedriva ett bäruppköp ställs stora krav på logistik och utrustning, inte minst för att kunna garantera bärens kvalitet. Det handlar om att snabbt få in de plockade bären i kyl- och frysanläggningar och att transportera bären till grossister.

Bäruppköp bestämmer själva vilket priset ska vara på de bär som de köper upp. I praktiken är dock bäruppköpen beroende av vilket pris de får när de säljer bären vidare till grossister. Grossisterna är i sin tur beroende av till vilka priser de kan sälja bären vidare. På blåbär finns ett världsmarknadspris, det brukar vara ungefär dubbelt det pris som plockarna får.

5. Vägen till seriösa bäruppköp

Som nämnts har fungerande bäruppköp en positiv betydelse för sysselsättning och näringslivet på små orter. Samtidigt har det funnits olika problem inom den kommersiella plockningen av vilda bär. Problemen finns både inom den del av näringen som har anställda plockare och inom den del som bedriver bäruppköp. Olika åtgärder har vidtagits för att få branschen att fungera bättre. Här diskuteras olika åtgärder som gäller för företag som bedriver bäruppköp.

6. Skillnad mellan att ha anställda och att köpa varan bär av fria bärplockare

En avgörande fråga är konstruktionen med att köpa varan bär från bärplockare. Juridiskt sett innebär detta något helt annat än att ha anställda plockare.

Ett företag som har anställda plockare är skyldiga att följa rådande arbetsmarknadslagar. Det finns också ett specifikt kollektivavtal, där Kommunal är den fackliga motparten, för anställda plockare av vilda bär.

Dessa lagar och avtal gäller inte för ett bäruppköp som köper varan bär av plockare. Avgörande är emellertid att bäruppköpet inte styr och organiserar plockarnas arbete. I sådana fall ska personerna som plockar bären vara anställda.

Ett annat sätt att uttrycka relationen mellan ägare av ett bäruppköp och de fria bärplockarna är att de som driver bäruppköpen inte kan och får ställa krav på hur, när och var bären plockas – när det gäller detta ska plockarna vara fria. Denna frihet har ett pris för den fria bärplockaren. Plockarna har ingen garanterad lön och omfattas inte av några försäkringar.

Om ett bäruppköp börjar organisera och styra plockarnas arbete kan plockarna kräva att de ska vara anställda. Att organisera arbetet utan att anställa innebär att bäruppköpet använder svart arbetskraft.

Även skattemyndigheten kan anse att plockarna är att betrakta som anställda. I sådana fall blir det företag som driver bäruppköpet skyldig att betala inkomstskatt och sociala avgifter för plockarna.

Det finns en dom från Regeringsrätten i Sverige från 2003 som just gäller detta. Bakgrunden var att Skattemyndigheten hade beslutat att företaget Begab Trading skulle betala arbetsgivaravgifter och skatt för 1 865 bärplockare från Ukraina, Vitryssland och Ryssland som var stationerade i Älvdalen. Företaget överklagade Skattemyndighetens beslut och ärendet hamnade i Regeringsrätten. I Regeringsrättens dom angavs följande skäl för att bärplockarna borde betraktas som anställda: (a) Bolaget hade organiserat verksamheten. Det hade skett genom att man rekryterat plockare och förbokat logi på elva campingplatser/stugbyar. (b) Arbete hade utlovats under en bestämd tidsperiod. (c) Bolaget och inte plockarna hade godkänt de villkor som stuguthyrningsföretag ställt för boendet. (d) Bolaget hade godkänt villkor för boendet. (e) Bolaget hade anställt uppköpare utposterade vid berörda campingplatser/stugbyar för att köpa upp bären. Plockarna fick endast sälja bären till dessa uppköpare. (f) Bolaget hade sett till att bärlådor fanns på varje uppköpningsställe samt ordnat med transport av bären till grossist.¹

I AD (Arbetsdomstolen) finns flera ytterligare domar av likartad karaktär som handlar om personer ska betraktas som F-skattare eller som arbetstagare. AD har formulerat ett antal kriterier för vilka som bör betraktas som arbetstagare. Följande kännetecken talar för att en person bör betraktas som arbetstagare: (a) Att personen har skyldighet att delta i arbetet. (b) Att arbetet pågår under en längre tid. (c) Att personen inte har rätt att utföra annat arbete. (d) Att det finns direktiv för hur arbetet ska utföras. (e) Att motparten tillhandahåller verktyg, utrustning, lokaler etc.²

Ytterligare ett underlag på samma tema är Skatteverkets svar till företaget Blommor och Bär i Söderhamn. I detta svar skriver Skatteverkets expert följande: "Förutsatt att du

¹ RÅ 2003 ref 89, Lagen.Nu, 2014.

² Uppgifter hämtade från "AD:s praxis, LAS handboken", sidan 19, Lars Åhnberg, Lars Åhnberg AB, 2013.

inte har någon kontroll på hur, när eller var bären plockats kan den ersättning som betalas ut till bärplockarna anses som ersättning för en vara (bär).”³

Detta leder fram till några centrala slutsatser. Ett företag som bedriver bäruppköp måste vara noga med att plockarna inte kan betraktas som anställda:

Bäruppköpet får inte:

- Organisera och styra plockarnas arbete.
- Tvinga plockarna att använda en viss utrustning.
- Utöva påtryckningar mot plockare som syftar till att påverka plockarna att sälja bär till ett specifikt bäruppköp.
- Låta plockarna arbeta med andra arbetsuppgifter, som att ta emot bär vid bäruppköp eller sköta administration.
- Rekrytera personer för att plocka bär till bäruppköp.

7. Mellanhänder bland de fria plockarna

Plockningen av vilda bär kan också styras av personer som inte är kopplade till bäruppköpen. Det förekommer att en mellanhand organiserar och styr plockningen för att sedan sälja vidare de plockade bären till ett bäruppköp. I vissa fall kan en sådan mellanhand ha en stor grupp plockare som plockar bär för honom eller henne.

Även detta kan vara olagligt. Om en mellanhand styr och organiserar arbetet bör de personer som plockar bären vara anställd av honom eller henne. I annat fall kan det handla om att mellanhanden använder svart arbetskraft.

Ett bäruppköp har ingen laglig skyldighet att kontrollera om det finns en mellanhand som organiserar plockningen. Samtidigt har bäruppköpen ett starkt moraliskt ansvar för att systemet med mellanhänder som styr arbetet. Om bäruppköpen accepterar detta bidrar uppköpen till att upprätthålla system med svart arbetskraft.

Ett krav som bäruppköpen bör ställa på plockarna är därför att bären ska vara egenhändigt plockade. Vidare ska plockaren identifiera sig vid säljtillfället med passnummer eller id-kort. Födelsenummer ska fyllas i på den så kallade bärlistan och vara läsbar. Plockaren ska slutligen egenhändigt kvittera/godkänna affärshändelsen och namnunderskriften ska vara läsbar.

³ Brev från Skatteverket ställt till Blommor och Bär i Söderhamn AB den 15/8 2014.

Om det kommer en person med lastbil och vill sälja många hundra kilo bär kan man misstänka att den personen inte plockat bären själv. Då är risken stor för att mellanhanden också tar ut en extra avgift av plockarna.

Även när plockare säljer egenhändigt plockade bär kan det förekomma att de får betala en avgift till en mellanhand som organiserat plockningen. Att så inte sker är omöjligt att kontrollera. Men om plockaren själv säljer bären till ett bäruppköp blir det åtminstone synligt för plockaren hur mycket bäruppköpet betalar per kilo. Om mellanhanden ensam kontrollerar transaktionerna blir priset osynligt för plockaren.

Det händer att mellanhänder i bärplockningen försöker att kontrollera plockarna genom att beslagta plockarnas pass och att plockarna lurats till Sverige och blivit förespeglade förtjänster som inte är möjliga att komma upp till. I sådana fall kan det vara frågan om människohandel.

Människohandel är ett grovt brott. Om en företagare som bedriver bäruppköp misstänker att det förekommer människohandel bör han eller hon kontakta polisen. Likaså bör de som driver bäruppköp kontakta polisen om de misstänker att annan typ av brottslighet förekommer bland plockare.

Tips: Under senare år har flera bäruppköp satt upp skyltar med följande information.

”Anvisningar för handel med viltväxande bär för fria plockare:

- Bären ska vara egenhändigt plockade.
- Ni ska kontrollera att vikten på era bär överensstämmer med viktangivelsen på bärlistan.
- Ni ska kontrollera att kilopris på uppköpsplatsen är samma som kilopriset på bärlistan.
- Ni ska identifiera er vid säljtillfället, födelsenummer fylls i på bärlistan och skall vara läsbart.
- Ni ska egenhändigt kvittera/godkänna affärshändelsen med ert namn, som ska vara läsbart.”

Detta budskap finns också översatt till ryska, engelska, polska och thai. För att göra information tillgänglig för fria plockare är det viktigt att den finns översatt. Det kan också vara viktigt att det finns anställd personal vid bäruppköpen som behärskar flera språk.

8. Vilka plockare kan användas?

Alla som vistas lagligt i Sverige har rätt att plocka bär och sälja varan bär. En person som vistas illegalt i Sverige, exempelvis en person från ett land utanför EU som saknar nödvändigt visum, har inte rätt att befinna sig i Sverige. Ett bäruppköp begår dock inget lagbrott om man köper vilda bär från en sådan person. Däremot är det rimligt att bäruppköpen själva deklarerar att man endast vill köpa bär från personer som vistas lagligt i Sverige. I annat fall kommer bäruppköp understödja illegal vistelse i Sverige.

Varje säsong har det förekommit att bäruppköp köpt bär från plockare som är anställda som plockare av ett annat företag. Detta bör absolut undvikas.

I regel står det i de anställda plockarnas avtal att han eller hon inte får sälja bär till bäruppköp eller annat företag. Ett bäruppköp som köper bär av en anställd plockare kan anklagas för häleri. Ett sådant agerande kan också skada den anställde plockaren. Ytterst riskerar en anställd plockare som säljer bär till bäruppköp att bli av med sitt jobb. Det kan resultera i att han eller hon tvingas att resa tillbaka till Asien med avsevärd lägre inkomst än beräknat.

Om företrädare vid ett bäruppköp misstänker att anställda bärplockare säljer bär till uppköpet är det viktigt att säga nej till att köpa bären. Ännu värre är att uppmana anställda bärplockare att sälja bär till ett bäruppköp.

Olika bäruppköp kan konkurrera med varandra genom att erbjuda bättre priser på bären. Det är tillåtet. Däremot ska bäruppköpen inte försöka dra till sig anställda bärplockare genom att utlova dem bättre priser.

9. De fria plockarnas sociala situation

Undersökningar visar att omkring 80 procent av de fria plockarna är personer från andra länder som rest till Sverige i syfte att tjäna pengar på att plocka bär.⁴ De flesta kommer numera från Ukraina och Bulgarien, men många plockare kommer också från Polen, Rumänien, Thailand och Moldavien.

Det finns samtidigt stora variationer när det gäller hur länge de stannar i Sverige för att arbeta. Inom gruppen ryms personer som kommer till Sverige för att under flera veckor plocka bär, men det finns också personer som lever i Sverige och som plockar bär till uppköpen under några få dagar.

⁴ "Riskanalyser – turistplockare", Wingborg, Mats, Kiwa, 2014.

Det saknas officiell statistik över hur många personer från andra länder som årligen besöker Sverige för att plocka bär till bäruppköp och hur många plockare, totalt sett, som säljer bär till bäruppköp. En grov uppskattning inom branschen är att det åtminstone handlar om en minst lika stor grupp som viseringsplockarna, förmodligen fler.

Sammantaget är bilden att många och allt fler fria plockare reser till Sverige, framför allt från länder i Östereuropa, för att plocka bär.

I många avseenden har dessa fria bärplockare en svag förhandlingsposition gentemot Bäruppköpen. Bäruppköpen har inga sociala förpliktelser gentemot plockarna. Plockarna vet inte i förväg vad de kommer att få betalt för bären de plockar. De har inte heller någon möjlighet att påverka priset. Plockare som reser till Sverige för att plocka bär gör det på vinst och förlust. Både tillgången på bär och priset är osäkert. Priset kan också variera mellan olika bäruppköp och förändras under säsongen. Vanligen är startpriset på blåbär, som är det ekonomiskt viktigaste bäret för plockarna, lågt i början av säsongen för att sedan successivt höjas.

Ytterligare en komplikation är att de som bedriver bäruppköp inte får ordna med boende etc. I sådana fall skulle bäruppköpen riskera att bli betraktade som arbetsgivare.

Samtidigt befinner sig många av de fria plockarna i en ytterst utsatt situation. Många av plockarna är fattiga och har sökt sig till Sverige i hopp om att tjäna pengar för att klara försörjningen i hemlandet. De har ofta rest till Sverige i nedslitna bilar. I Sverige bor många i billiga förläggningar, andra tältar eller bor i läger i skogen.

De plockare som bor i läger i skogen har under senare år framför allt kommit från Bulgarien. I lägren har det stundtals också funnits många barn och äldre. Stora läger med upp till 100 personer har under senare år funnits från Mehedeby i norra Uppland, i Hälsingland, Dalarna, Jämtland och upp till Junsele i Ångermanland.

När fria plockare bor på en förläggning ska boendet vara anmält till kommunens miljökontor som kan genomföra inspektioner av förläggningen. Inom den fria plockningen är det vanligt med illegala förläggningar som inte är anmälda till kommunen.⁵ Det är också hänt vid flera tillfällen att kommuner underkänt förläggningar.

⁵ Flera lagar reglerar boende och hälsoskydd i förläggningar. Enligt 45§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska fastighetsägare informera berörd kommuns miljönämnd/miljökontor om förläggningar som används för tillfälligt boende. Kommunen kan därefter begära att fastighetsägaren ska anmäla boendet och eventuellt besluta om inspektion. I Socialstyrelsens handbok *Hälsoskydd vid tillfälligt boende* (2007) påpekas att kommunerna ska vara särskilt vaksamma bland annat när det gäller turistplockare: "De som kommer som turister och arbetar med bärplockning måste ordna sitt boende själva, men ibland hänvisar den företagare som anlitar dessa tjänster till någon form av tillfällig bostad." (sid 62) I handboken pekar Socialstyrelsen ut åtta punkter som speciellt ska beaktas när det gäller dessa fastigheter. Dessa punkter är: "Egenkontroll, Boenderummets standard, luftväxling, antal boende,

I ett avseende har bäruppköpen ett dilemma. Många fria plockare från andra länder är extremt socialt utsatta. Ibland finns också barn och äldre som bor i läger i skogarna tillsammans med vuxna som plockar bär. Risken för social misär är ännu större de säsonger när det är dåligt med bär. Ofta är det de som bedriver bäruppköpen som har bäst kunskap om de fria bärplockarnas sociala situation. Bäruppköpet är plockarnas kanal till det svenska samhället. Samtidigt har de som driver bäruppköp inga juridiska förpliktelser när det gäller plockarnas sociala villkor. Bäruppköpen är inte arbetsgivare åt plockarna.

Även om bäruppköpen inte är arbetsgivare har uppköpen ändå ett moraliskt ansvar. Framför allt är det viktigt att bäruppköpen har kontakt med kommuner och att de som driver bäruppköp vet var de ska vända sig om de upptäcker att plockarna lever under odrägliga villkor. I vissa fall kan de som driver bäruppköp själva ta kontakt med ansvariga personer på kommunerna. I andra fall kan det handla om att ge namn och telefonnummer på kontaktpersoner till plockarna själva. Det centrala i sammanhanget är att de som driver bäruppköp bör vara förberedda på att det kan uppstå sociala problem och ha en plan för hur de då bör agera och vilka de ska kontakta.

11. Allemansrätten om övernattnig i skogen

När det gäller läger i skogen finns också särskilda regler som ska följas. Enligt Allemansrätten krävs godkännande av markägaren om övernattningen överskrider tre dygn. Vidare gäller även i detta fall 45§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, det vill säga det ska finnas en ansvarig person för lägret som ska informera miljönämnden/miljökontoret om lägret. Kommunen kan därefter besluta om inspektion. Lägren ska uppfylla en minimistandard för miljö, hälsa och sanitet.

Den som driver ett bäruppköp har inte något juridiskt ansvar för plockarnas boende. Men även i detta sammanhang har bäruppköpen ett moraliskt ansvar. Det kan vara lämpligt att bäruppköpen informerar plockarna om de lagar som gäller. Särskilt om det finns misstanke om att plockarna bor långvarigt i läger i skogen. Det kan också uppstå situationer i samband med olagliga bosättningar då företrädare för bäruppköpet behöver kontakta kommun och polis.

möjlighet till uppvärmning (beroende på säsong). Tillgång till och skötsel av toaletter och hygienutrymmen samt möjligheter till tvätt. Eventuell möjlighet till matlagning. Städning av lokalerna – hur den är organiserad och hur den fungerar. Dricksvattenförsörjning och -kvalitet. Avfallshantering. Eventuell egen avloppsanläggning.”

Tips: Naturvårdsverket har tagit fram materialet "Picking berries in Sweden". Det finns översatt till åtta språk (svenska, engelska, thailändska, ryska, polska, estniska, lettiska och litauiska) och kan laddas ner från naturvårdsverkets webbsida:

[https://www.naturvardsverket.se/Om-](https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8500/978-91-620-8532-2/?id=4214)

[Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8500/978-91-620-8532-2/?id=4214](https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8500/978-91-620-8532-2/?id=4214)

12. Skatter och moms

I systemet med bäruppköp finns en omfattande kontanthantering. Bäruppköpen köper bär av plockare med kontanter. I alla sådana branscher finns stora risker för skattebrott. En återkommande form av skattebrott är det som inom branschen kallas "upplyftning".⁶ Det innebär att plockarna exempelvis får 16 kronor kilot för blåbär, men i bokföringen noteras att plockarna fått 17 kronor kilot. Mellanskillnaden behåller bäruppköpen själva.⁷ Även olika former av momsbedrägerier har förekommit.⁸ När företag som bedriver bäruppköp säljer bär vidare till grossister ska uppköpen ta ut kostnader för moms som ska redovisas i bokföringen. Ett företag som inte kan redovisa inbetald moms riskerar att bli stämt av Skatteverket.

Stor hanteringen av kontanter innebär också andra risker. En är att verksamheten används för att tvätta svarta pengar. Under sommaren 2014 fanns exempelvis uppgifter om att det pågick penningtvätt vid uppköp av skogssvamp⁹, en verksamhet som har stora likheter med kommersiell plockning av bär. Bäruppköpen kan också dra till sig motorcykelgång etc som erbjuder beskyddarverksamhet.

En annan risk är att det kan uppstå obehagliga hot och påtryckningar vid bäruppköpen. När det är få personer anställda vid ett bäruppköp (ibland bara en person) kan stämningen bli ohållbar om det kommer en hel grupp av missnöjda personer. Dessa spänningar riskerar att förvärras ju högre krav bäruppköpet ställer på försäljarna av bär (som att de ska vara egenhändigt plockade). I Ludvika lämnade en person sitt eget bäruppköp sommaren 2013 när situationen blev alltför hotfull.

Om en svensk medborgare plockar vilda bär och säljer dessa till ett bäruppköp ska han/hon betala skatt för det värde som överstiger 12 500 kronor per år. Detta gäller

⁶ Uppgift från flera personer i branschen som vill vara anonyma.

⁷ Ibland hamnar denna mellanskillnad i vad bäruppköpen brukar kalla för "kakburken".

⁸ Se bland annat: www.folkbladet.nu/1409769/barforetagare-misstankt-for-grov-ekonomisk-brottslighet.

⁹ "Öppet brev till skandinaviska medier, branschorganisationer och allmänhet samt svenska myndigheter" undertecknat Ola Hultman, Wermlands Skogsförråd AB, Kil 14/9, 2014. Se även [www.youtube.com/watch?v=C\)€!gTDoBPM&feature=youtu.be](http://www.youtube.com/watch?v=C)€!gTDoBPM&feature=youtu.be)

emellertid, enligt den senaste informationen från Skatteverket, inte för utländska medborgare som vistas i Sverige en kort tid – i detta fall mindre än sex månader – för att plocka bär. För denna grupp ska ersättning för sålda bär inte beskattas i Sverige.¹⁰

Det vore en fördel om de företag som driver bäruppköp kunde erbjuda plockarna att få pengarna utbetalade elektroniskt. Bäruppköpen ska också kunna klara en revision där de redovisar att skatter och moms är utbetalade på ett korrekt sätt och att redovisningen av inköpta bär är riktig.

I enstaka fall har det förekommit att de företag som bedrivit bäruppköp inte varit registrerade. Ett sätt att visa på företagets seriositet är att anslå registreringsbevis från Bolagsverket vid bäruppköpet. Det bör också framgå om företaget har F- eller FA-skatt och är registrerat för mervärdesskatt (moms).

13. Möjlighet att spåra bärens ursprung

För grossister och aktörer inom handeln har det blivit allt viktigare att ha säker kunskap om vad råvaror kommer ifrån. Det gäller också bär och grönsaker. Även konsumenter efterfrågar i större utsträckning information om råvarornas ursprung. Ska det överhuvudtaget vara möjligt att ge en sådan information är det önskvärt att bäruppköpen använder identifierbara emballage där firmanamn framgår (bäruppköpets eller den grossist man säljer bären till). Det minskar också risken för stölder av emballage.

För att detta ska fungera ställs dock krav både på bäruppköpen och grossisterna. I dag förekommer det ofta att bäruppköpen levererar lådor med bär till grossisterna, men de lådor de får tillbaka har andra emballage än de som de lämnade. Bäruppköpen bör tillsammans med grossisterna diskutera hur detta system ska utformas för att fungera bättre. Ambitionen bör vara att bäruppköpen får tillbaka samma lådor som de har lämnat.

¹⁰ Uppgifterna är hämtade från brev från Skatteverket ställt till Blommor och Bär i Söderhamn AB den 15/8 2014. Tidigare har Skatteverket kommit med delvis andra uppgifter om vad som gäller för utländska medborgare. Detta är dock det senaste förtydligandet, det bör därför betraktas som det mest giltiga.

14. Avslutning

Detta är en första version av utbildning för bäruppköp. Kom gärna med kommentarer och förslag till ändringar. Då kan vi förbättra utbildningen. Mejla synpunkterna till: per.baumann@svdh.se eller johan.anell@li.se

JAG HAR LÄST IGENOM DENNA UTBILDNING

.....

underskrift och datum